

שיחות על פרשיות השבוע מספר **אמונה בחרתי** ח"ב שי"ל בשנת תשע"ט
שנאמרו ונשמעו מפי מורנו הגה"צ רבי אהרן קאהן זצוק"ל אב"ד דברי אמונה
להערות: ab2372941@gmail.com
כל הזכויות שמורות למערכת אמונה בחרתי

פרשת חיי שרה

שיחתן של עבדי אבות

ילמד תורת המדות הטובות וישרות הלב מתוך פרשת מעשה אליעזר עבד
אברהם בעת קחתו את רבקה ליצחק אבינו ע"ה

ולעומת זאת סיפורי מעשי עבדי האבות
הק' - על אף שבוודאי רב טוב גנוז
בגוויה כאשר בכל דיבור ודיבור שנכתב
בתוה"ק שלא נכתב חלילה על חנם,
מ"מ - אין ההכרח כ"כ לכתבם בארוכה
ובכפילא כמו שנכתב מעשה דאליעזר
עבד אברהם בקחתו את רבקה ליצחק
אבינו ע"ה.

אֵלָא שבאמת גופי תורה, העשין והלא
תעשין על הלכותיהן ודקדוקיהן,
סגי במה שהתורה כתבתם בדרך קצרה,
אחר שכבר נמסר לחז"ל המדות
שהתורה נדרשת בהן, שעל ידם אפשר
להבין ולהשכיל בדברי התורה שבכתב,
מכל אות ותג, יתר וחסר, את כל פרטי
ודקדוקי מצוות ואיסורי התורה, שע"י
העיון והדקדוק והקבלה הגיעו חז"ל
לכל הלכות התורה בביאור גמור ושלם.

לָא כן הוא 'שיחתן של עבדי בתי
אבות'. ומהו 'שיחתן'. הלא זהו

התורה האריכה ב'שיחתן של עבדי
אבות' כיון שתורת המדות וחובות
הלבבות מעונה פירוש על כל פרט
ופרט

איתא במדרש בפרשתן (בר"ר ס ח) אמר
רבי אחא יפה שיחתן של עבדי
בתי אבות מתורתן של בנים, פרשתו
של אליעזר שנים ושלושה דפים הוא
אומרה ושונה, ושרץ מגופי תורה ואין
דמו מטמא כבשרו אלא מרבוי המקרא,
כו', ומים לרחץ רגליו ורגלי האנשים
אשר אתו, אמר רבי אחא יפה רחיצת
רגלי עבדי בתי אבות מתורתן של בנים,
שאפילו רחיצת רגלים צריך לכתב,
והשרץ מגופי תורה ואין דמו מטמא
כבשרו אלא מרבוי המקרא, כו'.

וביארן כבר המפרשים, מדוע באמת
כן הוא, דלכאורה צריך להיות
ההיפך, שגופי תורה החמורים יכתבו
באריכות בביאור ובפירוש, למען ידעו
בניי המעשה אשר יעשון על נכון,

תורת המדות וחובות הלכות, לישרה מעקמימותה ומנפתוליה, לכוונה ולעשותה לב אחד לאבינו שבשמים. שהרי זאת היא כידוע ענין האבות הקדושים, שהיו לפני מעמד הר סיני ומסירת התורה, שהיה זה בבחינת 'דרך ארץ קדמה לתורה' כמו שאמרו רז"ל במדרש (ויקרא ט ג) עשרים וששה דורות קדמה דרך ארץ את התורה, הדא הוא דכתיב (בראשית ג כד) לשמר את דרך עץ החיים, דרך, זו דרך ארץ, ואחר כך עץ החיים, זו תורה. הרי שעד מתן תורה היה העבודה בבחינת 'דרך ארץ', שהוא שם הכולל של עבודת המדות וישרות פנימיות האדם, וזאת היתה עבודתם של האבות הקדושים שהיו מכוונים ומישרים את לבם ומדותיהם לרצון השי"ת, וכאשר נקרא ספר בראשית 'ספר הישר' על שם האבות הקדושים שנקראו ישרים (ע"ז כה), שנתייחדו האבות הקדושים בישרות לבם ומדותיהם הנשגבות. מעתה 'שיחתן של עבדי בתי אבות' היא התורה היוצאת מבתי מדרשיהם של האבות הקדושים, שאליעזר 'דולה ומשקה' (יומא כח:) ממנה, ללמד האיך יישר האדם את מדותיו ולנקות את לבבו, לטהרה להיותה מכוונת אך ורק לרצון השי"ת.

תורה זו, תורת המדות וחובות הלכות, אינה יכולה להידרש מקצירת האומ"ר, לקבוע בה הלכות ודינים, כללים ופרטים, שהרי כל מיני מצבים ישנם אשר בהם מוצא האדם

את עצמו, והרבה מדרגות ובחינות בנפש, ובכל מצב ומעמד שהאדם עומד בו, צריך הוא לדרך מיוחד המתאים לאותו זמן ועת, למען ינהג כפי הראוי בהכוונת הרגשת לבו והרהורי דעתו, ולמען יתגבר על הנסיונות המיוחדים העומדים עליו, לפי מזג רוחו ומצב נפשו שהוא כעת. וכך הדברים משתנים מאדם לאדם, ובאותו אדם, מזמן לזמן, אף מרגע לרגע. בכל רגע תורת מדות מיוחדת הראויה לזמן זה.

וע"ז כתיב (ישעי' מח יז) 'אני ה' אלקיך מלמדך להועיל מדריךך בדרך תלך', דר"ך היינו מדות האדם, כדאיתא בגמ' (בבא מציעא לו:) והודעת להם את הדרך ילכו בה, זו גמילות חסדים. וגמ"ח כולל כל ההנהגות של בין אדם לחבירו. וע"כ כתיב לשון והודעת להם את הדרך ילכו בה, היות כי על דרך ארץ ומדות טובות, שצריך האדם לעבוד כל אחד כפי בחינתו, ולא שייך ליתן כללים בזה, כי הלא לזה ישנו דרכים ואופנים שונים לכל אדם במיוחד, וע"ז כתיב והודעת וגו'.

אשר על כן ב'שיחתן של עבדי בתי אבות' יש להאריך ביותר, כי בכל פרט ופרט בתורת האבות הקדושים, אפשר למצוא עוד דרך ועוד לימוד בתורת המדות וחובות הלכות, האיך ליישר את הלב ואת המח, וכל פרט ופרט שנכתב משיחתן של האבות הקדושים ותלמידיהם יכול להיות

למורה דרך לכל מיני מצבים שהאדם ימצא את עצמו בענינים אלו. על כן האריכה התורה"ק במעשה דאליעזר עבד אברהם, וכפלה מעשהו, כיון שממעשה זה ילמדו את תורת טהרת המדות וישרות המח והלב, בכל מיני אופנים.

לימוד מדת ההטבה והחסד ממעשה דאליעזר

וכפי שאכן אפשר ללמוד הרבה, אף בהשקפה ראשונה, מתוך מעשה זה, ונביא בזה כמה מהני מילי מעלייתא שנאמרו בפרשתא דא. בענין המדות בהנהגה שבין אדם לחבירו, אנו למדים ממעשה דאליעזר על חשיבות מדת ההטבה והחסד עם הבריות, עד כדי כך אשר בזאת נבחן מעלת האדם לטוב ולמוטב, ואשר לכן עשה אליעזר סימן לעצמו לברר הזיווג הנכון ליצחק ש"והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הכחת לעבדך ליצחק" (בראשית יד כד), כי כאשר יראה את מדת ההטבה של הנערה, ידע את מעלתה על נכון, אם ראויה היא להיכנס בביתו של אברהם אבינו ע"ה, אם לאו.

וכפי שאכן כן היה ונתגלו מדותיה המעולות של רבקה אמינו ע"ה, שמיד כאשר בקשה אליעזר "מעט מים" (שם שם יז), אמרה ועשתה בכפל כפלים - "ותאמר שתה אדני ותמהר ותרד כדה על ידה ותשקהו, ותכל להשקתו ותאמר

גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתת, ותמהר ותער כדה אל השקת ותרך עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו" (שם שם יח-כ).

ולא רק הטבה וחסד כמות שהיא ראינו כאן, אלא כפי שהם נעשים מתוך העמקה בחכמה ודעת, וכפי שישנה אמרה נפלאה לבאר דקדוק הלשון שאמר אליעזר 'אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה', שהיה לו לומר בפשיטות 'אשר אומר אליה השקיני נא מים', ומה איכפ"ל האיך תשקה אותו, אם מכדה או ע"י כלי אחר. וביארו שאכן דקדק אליעזר לומר דוקא בלשון זה, שכך העמיד את הנסיון, שהנהגה, אם לא תרצה ליתן לו מים, אזי בוודאי ידע כי אין בה לב טוב ומדת החסד כלל. אכן גם אם תתן לו לשתות מ'כדה', והוא ישתה מעט מים, אזי יהיו המים הנשארים שיירי פיו של אליעזר, ואזי, אם תקח את שיירי הכד לביתה, יתגלה שאין היא אחראית למעשיה, שהיא מסכנת את השותים מכד זה, שהרי סכנה הוא לשותה שיירי חבירו (ראה מסכת דרך ארץ רבה ט ג, ובפ"ז אר"ח קע סק"ח). לאידך, אם תשפוך את השיירים יהיה בכך שוב גילוי על חסרון מדות טובות, שבכך היא מזלזלת באליעזר ששופכת את שייריו. שוב אין לה עצה, מלבד שתאמר 'שתה וגם גמליך אשקה' שתתן את שיירי אליעזר לגמלים ואזי יצאה ידי חובת כל הצדדים, שגם לא השאירה את שיירי אליעזר לאחרים לשתות, וגם

לא זלזלה בכבודו, שלא שפכה את שייריו.

ואכן, בזה נתגלו מדותיה התרומיות של רבקה, ועוד הוסיפה על דעת אליעזר, שאמרה 'גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתת, כו', ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו, היינו שהוכיחה לאליעזר שלא שפכה המים לפני הגמלים מפני מיאוס שייריו, כי אם מפני שרצתה להשקותם, וכפי שהיא אכן שואבת עוד לגמליו 'עד אם כלו לשתות'.

נמצינו למדים את משנת המדות הטובות והמשובחות אשר ינהג בהם האדם בינו לבין חבריו, כאשר אנו רואים את הנהגתם של אליעזר עבד אברהם, ורבקה אמנו אשר בנתה את בית ישראל, כאשר כל פרט ופרט ממעשיהם היו מחושבים בחשבונות עמוקים, להיזהר בכבוד זולתם, ולהטיב עמו בהטבה שלמה.

ולא תהא תורת המדות הטובות קלה בעיניכם, שמלבד חומרתם מצד עצמם כמבואר בכל דוכתי בתורה בנביאים ובכתובים, בדברי חז"ל ובספרי יראה וחסידות, עוד זאת יש בכך חומר גדול, שהאדם שאינו מתנהג כראוי עם חבריו, אזי הוא בכלל חומר מחלל את ה', שאין לו כפרה אלא במיתה (יומא פו.), וכמו שאמרו בגמרא שם, היכי דמי חילול השם, כו', אביי

אמר כדתניא (דברים ו ה) ואהבת את ה' אלקיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר (ישעיה מט ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר, אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו ועליו הכתוב אומר (יחזקאל לו כ) באמור להם עם ה' אלהי מארצו יצאו.

נמצא, כי אם האדם יעסוק רק בתורה ובעבודה בינו לבין קונו, מבלי לעמול ג"כ לשנות את מדותיו שיהיה 'משאו ומתנו באמונה ודבורו בנחת עם הבריות', ויהיו 'נאים דרכיו ומתוקנים מעשיו', אזי מלבד חומר הענין מצד עצמו, עוד עלול לצאת מכך חילול ה' החמור. מצד אחד הוא ידאג תמיד על כבוד שמים ויקנא קנאת ה' צבקות, אכן מאידך, כאשר לא השקיע עבודה בעניני בין אדם לחבירו, אזי הוא בעצמו נחשב למחלל ה' ר"ל.

וכן כאשר גמרו הדבר לא רצה להמתין אלא מיד לצאת לדרך עם רבקה.

וביארנו בכל זה המפרשים, כי אליעזר היה לו בזה מלחמה גדולה עם יצר לבבו, דהנה, בכל ענין הזיווג היה לו נגיעה ופניה שהזיווג לא יצא לפועל, וכמו שפירש רש"י עה"פ (שם שם לט) אלי לא תלך האשה אחרי, "אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר, והיה מחזור למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם, בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך". אכן אם לא היה מוצא אשה ליצחק ממשפחת אברהם, אזי היה נקי משבועת אברהם והיה מותר לו לקחת אשה מבנות כנען, ואז היה יכול להשיא את בתו ליצחק.

נמצא שלאליעזר היה נגיעה מצד יצר לבו, שהזיווג לא יצליח ולא יצא לפועל, כדי שיזכה הוא להיות המחזותן של אברהם אבינו ע"ה, וחותנו של יצחק אבינו ע"ה. ומעתה, הרגיש אליעזר שיצרו הרע מתגבר עליו ומעלה לפניו בכל עת פניה זו, ובכל מעשה ופעולה שיעשה בענין יהיה מעורב בו פניה ונגיעה זו, והיא ממילא תשפיע על המעשה, ועכ"פ באופן שיהיה בזה עקמימות דקה מן הדקה, שכן הוא דרך הפניות והנגיעות שיש לאדם שהם מעוררות את עיני שכלו ומלובשות בכל פעולותיו שהוא עושה,

הרחקת הפניות והנגיעות במשנת אליעזר עבד אברהם

עוד ענין עמוק בעבודת המדות אנו רואים במעשה דאליעזר, ובהקדם כמה הערות בפרשה זו.

א' הנה כאשר שלח אברהם אבינו ע"ה את אליעזר חזקו והבטיחו כי "ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם" (שם שם ז), וא"כ מדוע הוסיף אליעזר להתפלל "ה' אלקי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם" (שם שם יב), והיה לו לבטוח בבטחונו של אברהם אבינו ע"ה בעזרת ה' שיעזרו על דבר הזיווג של יצחק.

עוד יש לתמוה במעשי אליעזר, שמיד כאשר השקתה רבקה אותו ואת גמליו, נתן לה את התכשיטים, על אף שעדיין היה מסופק "לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא" (שם שם כא). שמצד ההגיון היה לו תחילה לברר בברירות שזאת היא האשה המיועדת ליצחק, ורק אז ליתן לה כל המתנות הללו.

גם יש להבין מה שאמר "לא אכל עד אם דברתי דבריי" (שם שם לג), ומהי הבהילות הלזו, מה איכפת ליה אם יתאחר גמר הזיווג עוד זמן מועט.

ההיפך הגמור ממה שפנייתו מורה לו להתעצל במעשה הזיווג שאפשר ואז היא לא תצלה ויוכל ליקח את יצחק לבתו, אבל הוא עשה ממש ההיפך בכל מיני פעולות למהר ולזרז הדבר, כדי לעקור פנייתו שלא תפעל במאומה על כל מעשה הזיווג.

**הפניות מפריעות את האדם
מלעבוד את השי"ת כראוי ושלמות
העבודה בנקיין לבב**

וענין זה, של הרחקת ועקירת פניות ונגיעות הלב, יש ללמוד מפרשה זו, ולהשקיע בזה עבודה, שהוא ענין יסודי עד למאוד בעבודת השי"ת, ועבודה הנעשית מתוך נקיות בלי שום פניה היא שלמות העבודה, ואין ערוך לתנועה אחת של אמת, לתפלה אחת מתוך אמת, למחשבה אחת של אמת, בלי דמיונות ושקרים, וכמו שאמר הרה"ק מפטרעליסק זי"ע (אמרי קדוש, אומ"ב) שיש ליסע לצדיק אמת אפילו אלפיים פרסאות ולבטל בהליכתו וחזירתו מתורה ותפלה, והכל כדי דיבור אחד של אמת אשר ישמע מפי צדיק אמת. כי אמנם ענין אחד של אמת

אף מבלי שיחשוב עליהם בדעתו בגלוי^{כו}.

וכדי להיפטר מנגיעה זו, שלא תשפיע על מעשיו, עשה אליעזר פעולות רבות-הפכיות מכוונת הנגיעה, וכבר כתב הרמב"ם (פ"ב מדעות ה"ב) שמי שהורגל במידה גרועה יש לו להתרחק לגמרי ממדה זו לקצה השני, עד שיתרגל לגמרי בטוב, שאז יחזור להתנהג במדה בינונית. ועל כן, אליעזר עבד אברהם, שראה שהוא משוקע בפניה עצמית ורצה להתרחק מכך, על כן עשה פעולות הפכיות לגמרי מפנייתו זו.

ולכן, מיד הוסיף תפלה על הצלחת הזיווג, כדי לקבוע בלבו שהוא מרוצה בהצלחתה, ואין הוא רוצה שהיא תיכשל - ואפשר שהתפלל ג"כ שלא יהיו לו נגיעות ופניות שיפריעו לו במעשה הזיווג - ומשכבר היה לו צד אחד שהצליח ה' דרכו, מיד עשה מעשה לגמור הדבר, ונתן המתנות לרבקה, וכן הזדרז בזיווג מאוד, לא אוכל עד אשר עם דברתי, ומיד בגמר הדבר נזדרז לצאת לדרך, וכל זה כדי לפעול את

אמונים אשר נאספו

כו. ראה בליקוטי הרי"מ (עה"פ אלי לא תלך האשה אחרי) וז"ל: "בענין אליעזר כשסיפר לפניהם כל הענין ואומר אל אדוני אלי לא תלך, וברש"י אלי כתיב... ומקשים מדוע לא נרמז זה בשעת דברו לאברהם אולי וגו' (שם שם ח)... הרבי מקאצק זלה"ה אמר, שהאדם בעת שהוא בנגיעות אזי אינו מרגיש כלל שהוא נוגע ונדמה לו שהוא תמים, ואחר כך כשיוצא מזה מרגיש שהיה אז נוגע. ויש בזה לימוד גדול לכל אדם, כשהוא דבוק באיזה ענין והוא משועבד תחת היצר הרע בזה ונקרא עבד ואורו, ידע שלא ידמה בעת הסתכלו בעצמו ויראה שכוונתו רק לשם שמים, ויכול להיות שהיצר הרע מסבך אותו כל כך עד שנראה תמים בעיניו ואינו מרגיש כלל כנ"ל, יעו"ש בהמשך דבריו.

וכמו שפירש רש"י 'לא אדני, לא תקנה אותה בדמים, נתתי לך, הרי הוא כמו שנתתה לך', ואולם, ראה זה פלא, מיד אח"כ הוא אומר לאברהם אבינו ע"ה: "אדני שמעני ארץ ארבע מאת שקל כסף ביני ובינך מה הוא ואת מתן קבר" (שם שם טו), ולא הסתפק בכך, וכמו שהביא רש"י מדברי הגמרא (בבא מציעא פז.) עה"פ (שם שם טז) וישקל אברהם לעפרן, "חסר וי", לפי שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה, שנטל ממנו שקלים גדולים שהן קנטרין שנאמר עובר לסוחר, שמתקבלים בשקל בכל מקום, ויש מקום ששקליהן גדולים שהן קנטרין". מה הוא זה, ששינה עפרון את דעתו מן הקצה אל הקצה - מרגע לרגע, מה אירע בינתיים.

וידוע מה שביארו, על פי המעשה הידוע עם הגאון הרבי ר' יונתן אייבשיץ זללה"ה, שהיה לו וויכוח עם כומר אחד, שהוא זי"ע טען שאין באפשרות ללמד את בעלי החיים מדת דרך ארץ, שהוא נגד טבעם וברייתם, והכומר טען להיפך. והלך הכומר ולימד חתול שיתנהג בדרכי הנימוסים ובדרך ארץ, וכזה רצה להוכיח להרבי ר' יונתן שלא כדעתו. משהביאו לפניו פתח הר"י את קופסת הטאב"ק שלו, וקפץ ממנו עכבר קטן, מיד כשראה החתול את העכבר עזב את כל נימוסיו אשר לימדוהו וחזר להלך כדרכו מאז ומקדם ולרדוף אחר העכבר. הוכיח בזה הר"י שאכן, אפשר להרגיל בעל חי בדרכי

בעוה"ז הוא בעבור עצמם, לקחת עוד ועוד ולתת - מאומה.

ולעומת מזהירים לנגדנו ככוכבים, דמויותיהם של אבותינו ואמותינו הקדושים, ובני בתי מדרשיהם, שהיו ישרי לב וטהורי ונקיי כפים, וסילקו מעשיהם כל פניה דקה וקלה ועקרוה מלבם עד השמדה. עד כמה עלינו ללמוד ולהתבונן בשיחתן של אבות ועבדיהם כדי שנוכל לסגל לעצמינו, עכ"פ מעט מן המעט, כדי שיגיעו - מלשון נגיעה - מעשינו למעשי אבותינו הקדושים.

עפרון ולבן - דוגמאות לצד הרע לעומת טהרת לבם של האבות הק'

ולא רק דוגמא לטובה נתנה לנו התורה הקדושה - לאידך אנו רואים לנגד עינינו בפרשתנו את דמותו הנלעגת של עפרון החתי, אשר במעשיו אנו רואים עד היכן מעוררת נגיעת הבלי העולם הזה את האדם השקוע בה, ומאבדת ממנו את שכלו הישר בלהיטותו לדברים שאין בהם חפץ.

וזאת כאשר ניהל עם אברהם אבינו ע"ה את המשא ומתן על קנין מערת המכפלה, כשבתחילה הוא משיב לאברהם - על הצעתו לקנות את המערה "בכסף מלא" (שם כג ט) - בכל התוקף: "לא אדני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתה לעיני בני עמי נתתה לך קבר מתן" (שם שם יא),

עשתונותיו ויוצא לגמרי מכליו על מנת להחזיר את מעט הכבוד שרצה ההוא לקחת ממנו.

ורואים לפעמים כי עוד לא עברו חמש דקות משסיים האדם ללמוד באיזה 'חסיד'ישע ספר', כאשר למד שם מענין גנות הכעס ועל חומרתה, ומיד ותיכף בסגירת הספר הוא כועס ומתקצף על אחד. הרי זהו ממש כמעשהו של החתול, וכמדתם של עפרון ולבן. יחשוב מעתה כל אחד, על איזה מחנה הוא רוצה להימנות, אם על מחנהו ועל דגלו של אברהם אבינו ובית מדרשו, או שמא חלילה על מחניהם של עפרון החתי ולבן הארמי.

הבה נתחזק ונתרומם מלימוד מעשה דאליעזר - שלמד מאברהם אבינו ע"ה להשקיע את כל הכוחות בעקירת כל שמץ של נגיעה ופניה עצמית, ובנקיון המעשים שיהיו באמת ובתמים, מתוך ביטול כל משיכות הנפש הבהמית לדברי הבל ורעות רוח - וכאשר אנו רואים ג"כ את הכנעתו ושפלותו העצומה של אליעזר, שכאשר הציג את עצמו אמר "עבד אברהם אנכי" (שם כד לד). לא אמר 'דמשק אליעזר אנכי' - 'דולה ומשקה מתורת רבו' (יומא כח:), ה'חוזר' הגדול של הרב הנשגב, אלא 'עבד אברהם' (וראה בוורד ח"א קג), וזאת מתוך עבודתו בעקירת כל הפניות והנגיעות בעניני העוה"ז - ונקבל ג"כ אנו על עצמינו, להתעלות, עכ"פ באפס

נימוסים שלא כטבעו, אולם כאשר יראה איזה דבר שהוא להוט אחריו ביותר, אזי יעזוב את כל לימודיו ויחזור לטבעו המושרש בו.

כן היה אצל עפרון, שמפאת כבודו אמר לאברהם שאינו צריך כסף, והוא נותן את המערה במתנה גמורה בלא שום תמורה. אולם כאשר אמר לו אברהם (שם שם יג): "אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני", והושיט לו הכסף בפניו, אזי ברגע זה נהפך לבכו בחמימותה ולהיטותה אל הכסף, ושכח את כל נימוסיו שעטה על עצמו.

זהו הקצה השני מול ישרות ונקיות לבם של האבות הקדושים, וכן היא, במידה מסויימת, צורת האדם שאינו עמל ויגע לטהר את מדותיו ולנקות את לבו מעקמימותה.

וכן אנו רואים ג"כ בפרשתן אצל לבן הארמי - "וירץ לבן" (שם כד כט), ופירש רש"י: "וירץ. למה רץ ועל מה רץ, ויהי כראות את הנזם, אמר, עשיר הוא זה, ונתן עיניו בממון". מי אינו זוכר בעצמו כזאת, כאשר הוא רואה פתאום איזה דבר תאוה, שברגע אחד הוא נהפך לאדם אחר לגמרי, הוא מאבד לגמרי את שיקול דעתו, והוא רץ ונחפז לקראת תאוותו, כל אחד לפי תאוותיו. או שהוא מרגיש שאחד מנסה לפגוע בכבודו, והוא מאבד את כל

מה, מתוך השקיעות במחשבות ודאגות הבלי העוה"ז, כדי שתהיה עבודתינו את השי"ת מתוך יתר טהרת הלב ונקיון הדעת.

האמונה והבטחון במעשה דאליעזר

וכן בחלק חובות הלבבות, למדים מפרשה זו את הדביקות באמונה ובבטחון, שזאת רואים בהנהגת אליעזר, כאשר תחילה וראש לפני כל השתדלויותיו, הוא פותח בתפלה לפני השי"ת שיעזרהו במעשיו - "ויאמר ה' אלקי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם" (שם שם יב). וגילה בזה ג"כ אמונתו בהשגחה פרטית - "והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני". וכאשר הוא מצליח הוא מיד רואה בזה את יד ה' - "והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא" (שם שם כא). "ויאמר ברוך ה' אלקי אדני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכי

בדרך נחני ה' בית אחי אדני" (שם שם כז).

וזאת, ועוד כהנה וכהנה מילי מעלייתא בתורת המדות

וחובות הלבבות גנוזים בפרשת מעשהו של אליעזר עבד אברהם, "ישמע חכם ויוסף לקח ונכון תחבלות יקנה" (משלי א ה), בעבודת טהרת הלב וישרותו, ונקיון הדעת וכוונתו לרצון השי"ת, אשר זאת אנו למדים מתורתן של האבות הקדושים ובני בתי מדרשיהם, ואשר לכן האריכה התורה"ק ביותר בשיחתן, ללמד בני יהודה קשת, במלחמת היצר הרע ובעמידה בנסיונות השונים והמשונים העומדים תמיד על האדם בכל מיני מצבים, וע"י ההתבוננות בתורתן של אבות יוכל האדם ללמוד כל מיני אופנים ודרכים בעבודה זו.

וידי רצון שבאמת נזכה לתקן את מדותינו להפכם מרע לטוב, ולעבוד את השי"ת בטהרת הלב בלא פניות ונגיעות, מתוך דעת אמונה טהורה ובטחון חזק בו יתברך, אמן ואמן.

